

2-es típusú grammatika Chomsky normál formára alakítása:

Lépései:

1. 2-es típusú ϵ mentesítés
2. Álterminálisok bevezetése és hosszredukció
3. Lánementesítés

Feladat az alábbi grammatika Chomsky normál formára hozása:

$G = (\{S,A,B\} , \{a,b,c\} , P , S)$

$P = \{$
     $S \rightarrow aAb \mid AB$
     $A \rightarrow \epsilon \mid aAb \mid aBb$
     $B \rightarrow \epsilon \mid cB$
     $\}$

ϵ mentesítés:

- **H halmaz előállításuk rekurzívan:** (melyek azok a nyelvtani jelek, amelyből közvetlenül vagy közvetve az ϵ levezethető.):

$H_1 = \{A, B\}$

$H_2 = \{A, B, S\}$ (= N ezért nem bővíthet tovább)

- **Szabályok ϵ mentesítése:**

$P' = \{$
     $S \rightarrow \epsilon$ (kell a KES szabály, mert $S \in H$)
     $S \rightarrow aAb \mid ab \mid AB \mid A \mid B$
     $A \rightarrow aAb \mid ab \mid aBb$
     $B \rightarrow cB \mid c$
     $\}$

Álterminálisok bevezetése és hosszredukció

Álterminálisok bevezetése: G_a, G_b, G_c új nyelvtani jelek

A nyelvtant olyan alakra hozzuk, hogy jobb oldalon vagy 1 terminális, vagy csak nyelvtani jel forduljon elő. Azokban a szabályokban, ahol több terminális, vagy terminális és nyelvtani jel vegyesen fordul elő, a terminálisok helyére új nyelvtani jelet írunk, amelyből csak az eredeti terminális vezethető le – ezeket a nyelvtani jeleket hívjuk álterminális nyelvtani jeleknek.

$P'' = \{$
     $S \rightarrow \epsilon \mid G_aAG_b \mid G_aG_b \mid AB \mid A \mid B$
     $A \rightarrow G_aAG_b \mid G_aG_b \mid G_aBG_b$
     $B \rightarrow G_cB \mid c$
     $G_a \rightarrow a$
     $G_b \rightarrow b$
     $G_c \rightarrow c \}$ (félvérék a már CH.NF.-ú szabályok)

Hosszredukció:

Ha a szabály jobb oldala kettőnél hosszabb (az előző lépés miatt biztosan csupa nemterminálisból áll), akkor új nyelvtani jelek segítségével pontosan kettő hosszú szabályokra redukáljuk.

$P''' = \{$
     $S \rightarrow \epsilon \mid G_aZ_1 \mid G_aG_b \mid AB \mid A \mid B$
     $A \rightarrow G_aZ_1 \mid G_aG_b \mid G_aZ_2$
     $B \rightarrow G_cB \mid c$
     $G_a \rightarrow a$
     $G_b \rightarrow b$
     $G_c \rightarrow c$
     $Z_1 \rightarrow AG_b$
     $Z_2 \rightarrow BG_b \}$ (a láncszabályokon kívül minden szabály CH.NF.-ú)

Lánctalanítás

Lánctalanítás esetén, például $X \rightarrow Y$, meghatározzuk a $H(X)$ halmazt (a halmaz adja meg, hogy mely nyelvtani jeleket érhetünk el X -ből lánctalanításon keresztül), majd a lánctalanítás kihagyásával, az X nyelvtani jel szabályaihoz hozzáadjuk a $H(X)$ -beli nyelvtani jelek szabályait. ($H(X)$ -nek X mindig eleme!)

Lánctalanítás: $S \rightarrow A$ és $S \rightarrow B$

$H(S) = \{S, A, B\}$

$P'''' = \{ S \rightarrow \epsilon \mid G_a Z_1 \mid G_a G_b \mid AB \mid G_a Z_2 \mid G_c B \mid c$

$A \rightarrow G_a Z_1 \mid G_a G_b \mid G_a Z_2$

$B \rightarrow G_c B \mid c$

$G_a \rightarrow a$

$G_b \rightarrow b$

$G_c \rightarrow c$

$Z_1 \rightarrow A G_b$

$Z_2 \rightarrow B G_b \}$ (kész a Chomsky normál forma.)

Megjegyzés: a 2-es és 3-as lépés felcserélhető, először lánctalanítjuk a nyelvtant, majd folytathatjuk az álterminalsok bevezetésével és a hosszredukcióval. A végeredmény ugyanaz lesz. Nézzük most meg ezt a sorrendet is:

Lánctalanítás

$H(S) = \{S, A, B\}$ $S \rightarrow A$ és $S \rightarrow B$ lánctalanítás megszüntetése

$P'' = \{ S \rightarrow \epsilon$
 $S \rightarrow aAb \mid ab \mid AB \mid aBb \mid cB \mid c$
 $A \rightarrow aAb \mid ab \mid aBb$
 $B \rightarrow cB \mid c \}$

A félkövéren szedett szabályok már Chomsky normál formájúak, így a további lépések nem fogják azokat érinteni! A nem normál formájú szabályokon folytatódik a transzformáció:

Álterminalsok bevezetése (G_a , G_b , G_c új nyelvtani jelek)

$P'''' = \{ S \rightarrow \epsilon$
 $S \rightarrow G_a A G_b \mid G_a G_b \mid AB \mid G_a B G_b \mid G_c B \mid c$
 $A \rightarrow G_a A G_b \mid G_a G_b \mid G_a B G_b$
 $B \rightarrow G_c B \mid c$
 $G_a \rightarrow a$
 $G_b \rightarrow b$
 $G_c \rightarrow c \}$ (félkövérek a Ch. Nf.-nek megfelelő szabályok)

Hosszredukció

Azokat a szabályokat, ahol a jobb oldalon 3, vagy több nyelvtani jel van, átalakítjuk, új nyelvtani jelek bevezetésével, hogy 2 nyelvtani jel legyen a jobb oldalunkon. Most X és Y az új nyelvtani jelek.

$P'''' = \{ S \rightarrow \epsilon$
 $S \rightarrow G_a X \mid G_a G_b \mid AB \mid G_a Y \mid G_c B \mid c$
 $X \rightarrow A G_b$
 $Y \rightarrow B G_b$
 $A \rightarrow G_a X \mid G_a G_b \mid G_a Y$
 $B \rightarrow G_c B \mid c$
 $G_a \rightarrow a \quad G_b \rightarrow b \quad G_c \rightarrow c \}$ (kész a Chomsky normál forma)